

Tangentopoli

Alguns de vostès, si tenen l'edat suficient i una mica de memòria, deuen recordar aquells anys recents de la història d'Itàlia, quan els jutges de Milà anaven desmuntant metòdicament tota la trama infinita de corrupció sobre la qual es mantenia el sistema de partits, fins que d'aquell sistema no en va quedar res més que cendra i ruïna, i el país preparat i a punt per al llarg regnat del cavaller Silvio Berlusconi. Ara, entre nosaltres, fa pocs dies que el periodista Enric Jordana escrivia en un diari de Barcelona: *"La Tangentópolis española avanza a una velocidad que recuerda el proceso italiano de principios de los años noventa contra la corrupción política. Cada día un escándalo en los telediarios. Hoy la mancha afecta a este partido; mañana afectará al de al lado. La secuencia se acelera, los casos se superponen y lo que queda al final del día es una terrible sensación de desaliento y una colosal crisis de confianza en el sistema político"*. Com un cistell de cireres, segons la comparança clàssica, quan estires i van eixint totes enganxadetes les unes a les altres, però amb la particularitat que estan totes podrides. Podem pensar, com a consol o paliatiu, que coses com aquestes han passat sempre i passen ara mateix a tot arreu, de Mèxic fins a la Xina. Però, segons com, no és cert: coses com aquestes són un mal crònic en la major part dels països, a petita o gran escala, però si volem observar més de prop, hi ha una forma concreta de podridura dels partits polítics, que s'ha manifestat molt especialment tant a la República Italiana com al Regne d'Espanya. La variant espanyola ha tingut temps de madurar, esclatar i tornar a inflar-se i escampar-se davant dels nostres ulls, des dels anys finals del govern de Felipe González fins a aquests anys —esperem que també finals— de Mariano Rajoy. Quant a la forma italiana, vaig tindre ocasió de contemplar com es destapava i esclatava, entre els anys 1992 i 1993, temps en què jo vivia a Roma ocupat en la matèria borgiana. Al llarg d'aquell any 92 (any de la glòria espanyola: però ningú sabrà mai quants diners es varen balafiar inútilment a Sevilla), un dirigent del Partito Socialista Italiano va ser arrestat *in flagrante* a Milà, quan cobrava una *tangente*, és a dir, una comissió, d'una empresa de neteja. El polític, llavors, va cantar alegrement el text sencer de l'òpera, amb els papers i els actors, i el sistema complet de *tangenti* que implicava el PSI sencer, dirigit per Bettino Craxi (amic de Felipe González,



Joan Francesc Mira

però més amic de Silvio Berlusconi). Els processos, llavors, van començar a encadenar-se, sota l'impuls del fiscal Borelli i del jutge Antonio di Pietro, i es van fer cèlebres veloçment les expressions *tangentopoli* per definir el país i els seus polítics, i

mani pulite per designar la neteja judicial. Llavors, Bettino Craxi, gran expert en maniobres però inflat d'orgull desafiant, va cometre un error decisiu: en un discurs al Parlament va declarar que cometria perjuri tot aquell que negara haver participat en el finançament il·legal dels partits. A la cambra de Montecitorio es va fer un silenci de sepulcre.

Cap dels partits polítics, doncs, podia negar l'acusació, i tothom va callar. Però va ser Craxi qui pagà l'atreviment i la imprudència: a patir de finals de 1992, ho recorde perfectament, es van succeir les imputacions contra ell (que més endavant, quan ja estava exiliat a Tunísia, es convertirien en més de mitja dotzena de condemnes), i en poques setmanes el gran polític, l'home que, en els seus anys de govern, havia imaginat un PSI triomfant, es trobà que no podia ni eixir de casa sense rebre insults i crits de "lladre" (també és cert que la seua "casa" era l'hotel Raphaël, un dels emblemes romans del refinament i del luxe). Les imputacions s'escamparen a gairebé tota la direcció socialista, i van caure igualment sobre els altres partits, començant per la Democràcia Cristiana. Hi hagué un intent de "solució política", amb una llei que despenalitzava el finançament il·lícit dels partits (però el president de la República es va negar a firmar-la) i, per acabar d'arrodonir l'escàndol, la Cambra dels Diputats es va negar a concedir l'autorització per jutjar Bettino Craxi. El qual, en aquella sessió memorable, va llançar el seu cèlebre "Prou hipocresia": tots els partits, segons ell, acudien a les *tangenti* per finançar-se, tots cobraven comissions, tots manipulaven i s'aprofitaven d'una llarga impunitat. Suppose que els sona la música, i la lletra. Hi ha, però, dues diferències entre aquell cas i el nostre: Craxi cridà que ell era culpable... culpable tant com tota la resta, però culpable. I el bon poble irat (vull dir grups d'extrema dreta o d'esquerra radical, i alguns grups d'estudiants) va moure avalots considerables davant del Parlament, i llançà ous i tomates contra la seu, molt propera, del Partit Socialista. Jo, aquella vesprada memorable, vaig contemplar en persona una part de l'espectacle, que em va fer meditar llargament. I encara no n'he tret cap conclusió.

"Llavors, Bettino Craxi, gran expert en maniobres però inflat d'orgull desafiant, va cometre un error decisiu: en un discurs al Parlament va declarar que cometria perjuri tot aquell que negara haver participat en el finançament il·legal dels partits. A la cambra de Montecitorio es va fer un silenci de sepulcre"